

„Přineste do školy toaletní papír nebo mýdlo, dělají to i ostatní rodiče.“ Školám na to však přispívá zřizovatel

18.9.2025 - Patricie Martinů | EDUin

Začátek školního roku je pro většinu rodin pravidelně spojený s vyššími výdaji. Psací a výtvarné potřeby, sešity a další nezbytnosti dokážou rozpočet, zejména u prvňáčků, navýšit klidně o několik tisíc korun. Méně samozřejmé už ale mohou být požadavky škol na další věci, které se školními pomůckami nemají mnoho společného. Objevují se tak často otázky či stížnosti, co vlastně musí hradit rodiče a co už by měla zajistit škola. Abychom zjistili, jak to v praxi funguje a jaká existují řešení, oslovili jsme rodiče, učitele, ředitele, zřizovatele i státní správu.

„Na každé pololetí jsme nosili balení toaletního papíru, papírové kapesníky, vlhčené ubrousky i papíry na kreslení. V jiné škole zase všichni rodiče dávali na začátku roku asi tisíc korun jako sponzorský dar. Úplně tam chyběl školník, takže rodiče v budově dělali různé opravy podle toho, kdo zrovna mohl a chtěl,“ popisuje anonymně matka tří dětí z Brna. Podobnou zkušenost má i další matka: „V pražské škole jsme kupovali toaletní papír, papírové kapesníky, kuchyňské utěrky, vlhčené ubrousky a tekuté mýdlo – a to jak do školy, tak do družiny, vždy na každé pololetí.“ Nyní ve škole na Zlínsku nemusí kupovat nic. Stejně jako ostatní rodiče nechtěla uvádět konkrétní školu, kterou její dítě navštěvuje.

V některých školách je běžné kupovat také sladké sirupy do pití a sladkosti pro děti do třídy i do školní družiny. „Nechci, aby mé děti pily sladkou šťávu. Jenže ostatní rodiče si to hlasováním schválili, a pokud nedonesu, co škola požaduje, klidně mě i měsíc urgují,“ říká matka z Ostravy. „Učitelka nám řekla, že ohlídky, aby bonbony dítě nejedlo, ale dodala: ‚Ale to víte, bude závidět, jedí to přece všechny,‘“ líčí jiní rodiče reakci, když uvedli, že jejich dítě sladkosti téměř nejí.

Podobné zkušenosti mají i samotní pedagogové. „Základní škola v Brně, kde jsem pracovala, chtěla po dětech na začátku roku tekuté mýdlo, toaletní papír, kapesníčky a sirup na pití. To mi přišlo jako docela úlet,“ míní učitelka prvního stupně. „U nás ve škole od letošního roku konečně toaletní papír dodává škola a rodiče prosíme o kuchyňské utěrky, vlhčené ubrousky a krabici kapesníků, které vystačí zhruba do prosince až ledna. Pak prý budeme učit děti nosit si vlastní. Myslím si ale, že by kapesníky měly být stejně automatické jako toaletní papír,“ svěřuje se další učitelka prvního stupně z nespécifikované školy.

„Může se stát, že v některých konkrétních případech dochází k dofinancování některých položek ze strany rodičů, zejména pro školní družiny nebo první třídy,“ pojmenovává rovněž zaběhnutou praxi Šárka Studničková, vedoucí oddělení školství a zdravotnictví města Krnov. Mnoho rodičů ale netuší, že škola na požadavek financování hygienických a dalších pomůcek nemá právní nárok.

Podle České školní inspekce (ČŠI) i Středního článku MŠMT jsou provozní výdaje školy – jako právě základní hygienické potřeby, kancelářský papír či třeba zajištění pitného režimu – plně hrazeny z finančních prostředků zřizovatele. To potvrzuje i Studničková. Pokud se mají rodiče podílet na financování potřeb školy, musí to být vždy na bázi dobrovolnosti. „Jakákoliv platba či dar musí být poskytnuta dobrovolně a nesmí vést k diskriminaci nebo znevýhodnění dítěte,“ uvedla ČŠI pro EDUin.

„Materiální zajištění, za jehož poskytnutí je odpovědná škola, například hygienické potřeby na toaletách, nelze vynucovat po zákonných zástupcích žáků. Stejně tak nelze podmiňovat poskytnutí těchto prostředků uzavřením darovací smlouvy, protože ta je dvoustranným právním jednáním založeným výhradně na dobrovolném projevu vůle dárce,“ vysvětluje Jiří Punčochář ze Středního článku podpory MŠMT. Jedná se o praxi, kdy například na první třídní schůzce rodiče podepíší, že se jedná buď o materiální nebo finanční dar škole. Jelikož je zajištění hygienických potřeb úkolem školy, není možné tento závazek maskovat pod rouškou dobrovolného daru.

Jak sami rodiče popisují, „dobrovolnost“ těchto darů může být ale velmi relativní a může vést i k vyčlenění dítěte a jeho rodičů z komunity ve škole. „Pokud někdo nechce přinést balíček kapesníků a balík papírů, tak je považován za problémového, případně působí jako sociálně slabý,“ sdílí svou zkušenost rodič z Plzeňska. „Za mě je to nutné zlo,“ míní jiný rodič s tím, že také přispívá kapesníky, toaletním papírem, papírovými ručníky a sirupem. „Jak ve škole, tak v družině, takže vlastně všechno čtyřikrát. Teoreticky to povinné není, ale už vidím, jak se tam s nimi hádám,“ pokračuje s tím, že pedagogové mnohdy otázku toho, kdo „nepřinesl“, řeší před celým kolektivem ve třídě.

Tento systém přitom potenciálně může zapříčinit zvyšování nerovnosti mezi dětmi – pokud rodina na tento příspěvek nemá prostředky nebo jej jednoduše nechce platit, může být dítě vystaveno nejen problémové nálepce a odsouzení kolektivu, ale nemožnosti těchto potřeb využívat. Ačkoliv je české veřejné školství hrazené státem, jedná se o skrytý náklad, který vůbec nemusí být pro všechny cenově dostupný. „Ve škole platíme aktuálně zhruba čtyři tisíce korun ročně, škola z toho platí vše. Družinu nám zvedli ze sto korun měsíčně na čtyři sta, plus tisíc korun na akce družiny,“ vyjmenovává rodič tří školáků.

Od příštího roku začne platit změna hygienické vyhlášky, podle níž musí být ve školách zdarma dostupné také menstruační potřeby, což se týká i začek základních škol – průměrný věk prvního cyklu se totiž pohybuje kolem dvanácti let věku. V debatě o tom, zda tomu tak má být, či nikoliv, nikdo nezpochyboval, že zpřístupnění jiných hygienických potřeb zdarma na školních toaletách je samozřejmostí. „Za chvíli se tak vložky na záchodech stanou standardem, stejně jako je tam toaletní papír nebo mýdlo,“ uvedla pro Seznam Zprávy manažerka programu Reprodukční zdraví dívek a žen z Člověka v tísní Kristýna Bojić. Skutečná situace na školách je ale zřejmě trochu jiná.

Existují sice možnosti k pořízení školních potřeb s využitím dávky mimořádné okamžité pomoci pro rodiny, kdy se „při nároku na tuto dávku hodnotí, zda je (...) nezbytná a není příliš nedůvodně finančně náročná,“ uvádí Ministerstvo práce a sociálních věcí, které ji poskytuje. Některé obce a městské části taktéž nabízí těmto rodinám možnost zažádat si o příspěvek. Standardně se však tato pomoc využívá spíše na hrazení sešitů, aktovek či mimoškolních a zájmových aktivit právě proto, že základní provozní náklady hradí škola, respektive její zřizovatel.

Existují však i rodiče, kteří tu finanční možnost mají, a škole naopak velmi rádi přispívají; jde jim zejména o zajištění nadstandardu pro dítě, jako jsou třeba speciálně vybavené třídy. Ten už škola poskytovat nemusí. Je třeba zmínit i Sdružení rodičů a přátel školy (SRPŠ), nezávislé spolky působící při většině základních škol. Ty mohou financovat školní potřeby, soutěže, odměny pro děti, kulturní akce a další činnosti, ač i ony staví na „dobrovolných“ přispěvcích, které mohou vytvářet podobný společenský tlak.

Perspektiva ze strany vedení škol se může rovněž lišit škola od školy. Ředitelé, se kterými EDUin hovořil, nevidí pro hrazení těchto potřeb rodiči důvod, ačkoliv se jejich škola nachází třeba i v sociálně ohroženějším regionu. „U nás toto problém není, veškeré potřeby pořizujeme z provozního rozpočtu, tedy z finančních prostředků zřizovatele. Město v tomto směru dbá na potřeby dětí, a tedy škol, příkladně,“ sdílí ředitel 8. Základní školy Most Roman Ziegler. Podobnou zkušenost má ředitel Základní školy Krnov, Janáčkovo náměstí, Karel Handlíř: „Provozní potřeby, včetně hygienických,

hradíme z příspěvku zřizovatele. V rozpočtu s těmito položkami počítáme spolu s dalšími výdaji. Pokud zřizovatel potřebuje příspěvek snížit, obvykle zasahuje do investic nebo oprav. Dosud se nám to však nestalo," popisuje.

Realita však může být i taková, že škole rozpočet na plné hrazení potřeb z různých důvodů nevychází. V takovém případě se na příspěvky rodičů spoléhat musí. „Náklady na provoz škol rok od roku rostou a peněz na úplně všechno není nikdy dost," zamýšlí se Pavel Petrnoušek, ředitel ZŠ Kuncova v pražských Stodůlkách. Na nákup menstruačních potřeb se škola zapojila do pilotního projektu a své prostory pronajímá pro vzdělávací účely i jiným institucím nebo kroužkům. Petrnoušek uznává, že si je vědom toho, že ne každá škola má takové možnosti, a proto hledá další cesty, jak vše pokrýt. Další cestou pro získání prostředků je podle něj tedy i „oslovit rodiče a sponzory, kteří mohou škole darovat dar na použití dle potřeb školy nebo na konkrétní nákup na základě darovací smlouvy a se souhlasem zřizovatele“.

Jednou z překážek pro rodiče může být absence jasné a veřejně známé informace o tom, které konkrétní položky jsou a mohou být hrazené zřizovatelem, a které ne. „Pokud se rodiče setkají s pochybnostmi ohledně požadavků školy na úhradu takových položek, je třeba nejprve komunikovat s vedením školy, dále se mohou obrátit na školskou radu, která je zřizovaná u základních a středních škol, nebo i na zřizovatele. Škola může problematiku projednávat i se zástupci Středního článku podpory MŠMT," uvádí za ČŠI Anna Brzybohatá. Nabízí se otázka, zda to rodiče opravdu mohou udělat, při zmíněném strachu z reakce školy – ostatně možná právě proto žádný z oslovených rodičů nechtěl uvést své jméno ani konkrétní školu.

<https://www.eduin.cz/clanky/prineste-do-skoly-toaletni-papir-nebo-mydlo-delaji-to-i-ostatni-rodice-skola-na-to-vsak-prispiva-zrizovatel>